

מבוא

✓ דמותה של נחמה ז"ל משמשת מודל לנשים מכל הגילים שלומדות תורה ומלמדות תורה ולימודי קודש בקהלים רבים.

מהלך השיעור

"סבתי, שלא הכרתיה, היתה יודעת ללמוד יפה דף גמרא, ורבני ליטא מגדולי הדור, היו משתעשעים איתה בדברי תורה ואף מקבלים דבריה - אם היא צדקה". (מתוך הספר "נחמה", חיותה דויטש, עמ' 268)

- מה הייתה גישתה של נחמה ז"ל בנוגע ללימוד תורה לנשים?

להלן הדעות המופיעות במשנה מסכת ביחס ללימוד תורה לנשים:

"אמר בן עזאי מכאן שחייב אדם ללמד בתו תורה, שאם תשתה, תדע שהזכות תולא לה" (פרק ג, משנה ד).

המשנה מתארת את הקורה לסוטה שנטמאה - כשהיא שותה את המים, מיד היא מתחילה תהליך שעשוי להביא למותה. אבל יש מי ששתתה את המים ונשארה בחיים, למרות שנטמאה והייתה אמורה למות.

"רבי אליעזר אומר, כל המלמד בתו תורה כאלו למדה תפלות" (פרק ג, משנה ד).
תפלות על פי הרמב"ם היא "השוא ודברי ההבל" (פירוש המשנה לרמב"ם, שם).

- במה חלוקים בן עזאי ורבי אליעזר?

- על מי מגן בן עזאי בדבריו ועל מי מגן רבי אליעזר?

צפו בסצנה "הבת של רש"י" מתוך הסדרה "השבאבניקים" (אלירן מלכה, 2017, עונה 1, פרק 3). הסצנה מתארת דייט בין גדליה, המתמיד של הישיבה, לדבורה, בחורה תלמידת חכמים.

[הבת של רש"י / השבאבניקים \(2 דקות\)](#)

מפמ"ר: רויטל שטרן | מפקחת ארצית על לימודי תקשורת ואומנויות

כתיבה: עינת קאפח | מדריכה ארצית לקולנוע ותסריטאות

קהל היעד

כיתות י"א-י"ב (מומלץ לחינוך הבנות)

משך הזמן המומלץ

שעה וחצי

אביזרים נלווים

אמצעי הקרנה ודפי מקורות, ניתן ללמד את היחידה גם בזום.

מטרת היחידה בתחום התוכן

✓ היכרות עם דמותה של נחמה ליבוביץ כמלמדת תורה לקהלים רבים, כולל בחורי ישיבות, ועם תפיסת עולמה המעודדת לימוד תורה לנשים

מטרת היחידה בתחום טיפוח זהות

✓ טיפוח זהות דתית-לאומית המבוססת על ידיעת תורה ואהבת תורה

- מה לדעתך כוונת האמירה ש"המדרשה פוסעת על הגבול הדק שבין מהפכנות לשמרנות"?
- מי מהנשים המתראיינות (בנות משפחת רוס, אפרת רוזנברג, ד"ר ורד נעם והרבנית נעמי שחור) מייצגת את גישתה של נחמה לדעתך?

צפו בקטע הבא: 28:00-28:30 (חצי דקה)

- מה תפקידו של הסיפור על נחמה שמספר הרב יעקב אריאל?
- מהי עמדתו של יוצר הסרט בנוגע ללימוד תורה אצל נשים?
- מה דעתך על שם הסרט?

(הערה למורים: הסרט "שעשני אישה" עוסק גם בנושאים נוספים, כגון טוענות רבניות ונשות הכותל, העלולים להסיט את הדיון מדמותה של נחמה ליבוביץ. לשיקולכם האם להקרין את כל הסרט או להתייחס לסצנות המוצעות).

בסרטון הפותח את אירוע סיום הש"ס לנשים בבנייני האומה (2020) טבעה אחת הנשים את המושג: "מועדון הקריאה הגדול בעולם" - כיצד מוכיח הסרטון כי המושג מתאים לאירוע?

[הדרן - סרט פותח אירוע סיום הש"ס לנשים בבנייני האומה](#)

צפו בדבריה של הרבנית פנינה נויבירט, שופטת בית משפט השלום, על אודות הלימוד:

[סיום הש"ס לנשים הדרן](#)

בדקות 21:20-26:00 (כ-4 דקות) היא מדברת על ההשתקקות לתורה בתוך שגרת החיים.

- אילו הייתה נחמה מוזמנת לנאום באירוע סיום הש"ס, מה לדעתכם הייתה אומרת?

סיכום

דמותה של נחמה ליבוביץ מייצגת את השינוי שחל בדורות האחרונים ביחס ללימוד תורה לנשים ועל ידי נשים. מהפכה זו זוכה להתייחסויות שונות בבית המדרש וגם על מסך הטלוויזיה.

- אילו מהדמויות שפגשת ביחידה זו מעוררות אצלך הזדהות ומדוע?
- מהו הערך המרכזי הנלמד מדמותה של נחמה ליבוביץ על פי יחידה זו?

- גדליה מוסיף לוויכוח את דעת רבי אבהו המופיעה בהמשך המשנה: "אמר רבי אבהו, כיוון שנכנסה חוכמה באדם נכנסה עמו ערמוניות" (פרק כא, משנה ב). מדוע לדעתך הוא מוסיף זאת?
- מה לדעתך הוא לב הוויכוח בין גדליה לדבורה?
- כיצד בחר הבמאי לסיים את הדיון, ומדוע לדעתך בחר באופן הזה?
- שימו לב לשמות הגיבורים. מה הם מייצגים לדעתכם?
- בהמשך לשאלה הקודמת: על דבורה הנביאה נאמר "והיא יושבת תחת תומר דבורה בין הרמה ובין בית אל בהר אפרים, ויעלו אליה בני ישראל למשפט" (שופטים ד, ה). "דבורה ישבה בצלו של דקל מלמדת תורה לרבים" (ילקוט שמעוני שופטים רמז מב). האם הפסוק והמדרש מכוונים לדעתכם?

שבע שנים לימדה נחמה בכולל של ישיבת מר"ץ במבשרת ציון (בית מדרש להכשרת מורים תלמידי חכמים), ובמהלכן קיבלה פניות נוספות מכוללים ומישיבות של העולם הציוני שביקשו ממנה לבוא וללמד בהם. על כך היא כתבה לאחד הרבנים בכולל:

"...וכל האוירה של לימוד תורה לשמה על ידי אנשים שאין תורתם אומנותם נעמה לי מאוד, ובייחוד מאור הפנים שנתקבלתי בו על ידך וגם על ידי הרבנים האחרים אצלכם. הנעימו לי כל יום ה' שחייתי לו כל השבוע, לא אוכל להודות לך על שנתת לעם הארץ כמוני להסתופף באוירה של למדנים ולומדי תורה ומרביצי תורה - והנה גם אני בתוכם ותלמידים מקשיבים ללקחי! תודה תודה לך על אפשרות זו."
(מתוך הספר "נחמה", חיוטה דויטש, עמ' 276)

- מה לדעתך ההבדל בין נקודת המבט של נחמה לבין זו של דבורה מ"השבאבניקים" לגבי לימוד תורה?
- בין נחמה לבין דבורה ישנו פער של קרוב למאה שנים. אילו תחומים השתנו מאז, על פי הידוע לך, בנוגע ללימוד תורה לנשים?

בשנת 2000 הופק הסרט התיעודי "שעשני אישה" (יעקב פרידלנד) העוסק במהפכה הנשית בנוגע ללימוד תורה וגמרא לנשים בתוך העולם הדתי.

[הסרט "שעשני אישה"](#)
צפו בקטע הנמצא בדקות: 2:47-15:36 (13 דקות)

